

POLITIKEN

Corona har udfordret dannelsesrejsen men måske gør det ikke noget?

I knap 500 år har unge mennesker rejst ud for efterfølgende at vende hjem som voksne. Coronapandemien har vendt op og ned på fænomenet, der blandt andet kaldes for en 'dannelsesrejse'.

Sune Højrup Bencke og Thomas Flensburg

26. DECEMBER 2021

[LÆS ARTIKLEN SENERE](#)

På Nationalmuseet er der udstillet et rejsesæt af sølv fra 1600-tallet, hvor en række nyttige genstande – blækhus, lineal, ur, kompas, sandhus, oblattaske samt etui med kniv, gaffel og saks – kan samles, så

det er nemt at tage med på en dannelsesrejse.

Tanken med rejsesættet er den samme som de ting, en ung rejsende i dag har med i rygsækken, når han eller hun tager på en rejse ud i verden. Genstandene må ikke fylde for meget, så det er nemt at have med rundt.

På Nationalmuseet arbejder seniorforsker Mikkel Venborg Pedersen, der har forsket i dannelsesrejser.

»Mennesker har altid rejst, men den moderne dannelsesrejse begyndte i 1500-tallet og voksede sig stort i 1600-tallet. Og det var unge adelsmænd – ikke kvinder, der rejste ud og ofte var væk i 2-4-5 år«, siger ph.d. og dr.phil Mikkel Venborg Pedersen.

Ideen var, at de unge adelsmænd skulle udvikle til sig verdensmænd.

»De skulle lære sprog, tysk, italiensk og fransk, men også lære at fægte og danse for eksempel. Der var ikke tale om afslappende rejser, men uddannelsesrejser«, siger Mikkel Venborg Pedersen.

Ellen Möllerström, cand.mag. i historie og etnologi og selvstændig ferieforsker hos feriehistorie.dk, bekræfter, at dannelsesrejser opstår som en erhvervsmulighed for mandlige adelige, der ikke arver.

»Familien kunne finansiere en rejse på flere år rundt til Europas hoffer. Gennem den praktiske viden, som de opsamlede om andre landes levevis og værdier, fik de kompetencer, som kongemagten efterspurgte i statsadministrationen. For eksempel var det at have et netværk i udlandet meget vigtigt«.

De unge adelsmænd rejste typisk ned gennem Tyskland, hvor de gjorde holdt ved to-tre hoffer, så videre til Italien via Schweiz og hjem mod Danmark over Frankrig. Og havde familien ikke råd til en dannelsesrejse, kunne de unge komme på Sorø Akademi, som blev indviet i 1623.

I løbet af 1700-tallet voksede borgerskabet og dannelsesrejserne, som også skiftede karakter. Det blev lettere at rejse rundt i ikke mindst Tyskland, hvor der opstod fintmasket net af postvogne, som kunne have passagerer med.

»Borgerskabets unge skulle efter tysk forbillede ud at se, at verden kunne være anderledes end hjemme. Tanken var, at hvis man blev konfronteret med andre kulturer, så skete der noget med en selv«, siger Mikkel Venborg Pedersen.

Der skal mere til end viden

Filosoffen Anders Fogh Jensen har taget dannelsesrejsen til nutiden og

driver sit eget lille rejsebureau, Dannelsesrejser. Rejserne har godt nok fundet sted i Danmark på grund af corona de seneste par år, men den 48-årige filosof har allerede planen klar til at komme af sted til Grækenland næste år.

Ifølge Anders Fogh Jensen tog begrebet dannelsesrejser for alvor fart i 1800-tallet:

»Vi har haft oplysningstiden, hvor det gjaldt om viden og fremskridt, men i romantikken skuer man tilbage mod en verden, som ikke er gået af lave. Man søger en visdom hos 'de gamle',« siger han med henvisning til billedhuggeren Thorvaldsen og eventyrdigteren H.C. Andersens rejser til Rom.

»Der kommer en indsigt i, at samfundet ikke bare bliver bedre af, at vi får mere magt over naturen og mere indsigt i naturvidenskabens lov. Et menneske bliver ikke bare et godt menneske af, at vi hælder viden på det, der skal mere til, og det mere kaldes i det 19. århundrede for dannelse«.

Den moderne dannelsesrejse foregår med rygsæk. I begyndelsen med tog eller bus.

»I 1960'erne tager man til Østen, fordi der var en idé om, at Østen ikke var ødelagt af kapitalisme, men havde gode buddhistiske værdier,« siger Anders Fogh Jensen.

Det er et overgangsritual, som unge mennesker i alle perioder har foretaget sig i perioden mellem det at være ung og det at være voksen

Anders Sørensen, antropolog og turismeforsker

Siden kom interrail til, hvor unge kunne tage på dannelsesrejse i Europa, og med de billige flybilletter blev hele verden arena for backpackere.

»Det er selvfølgelig en nysgerrighed og en søgen efter oplevelser, men jeg tror også, at man søger en indre forvandling og nye venner. Du rejser også ud med og i den låste rolle, du har derhjemme, og derude kan du blive til noget andet. Der er en frihed til at afprøve sin identitet,« siger Anders Fogh Jensen og fastslår:

»Helt klassisk tager et endnu ikke voksent menneske af sted på dannelsesrejse og kommer hjem som et voksent menneske«.

Anders Fogh Jensen henviser til den tyske filosof G.W.F. Hegel, der taler om, at det ikke er nok for et menneske at skaffe sig viden, det må også gøre sig erfaringer.

»Og erfaringer kan nogle gange være hårde, fordi der kan være et verdensbillede, som går i stykker. Det kan være billedet af ens hjemstavn, som går i stykker. Det skal man som dannelsesrejsende være åben for«.

Ellen Möllerström ser forbindelsen mellem fortidens og nutidens dannelsesrejse som erhvervelse af livserfaring.

»Dels ved at møde andre mennesker og se, hvordan de lever. Deres kultur, musik, sang, bygningskultur og historie bredt. Dannelsesrejsen handler om at blive hevet ud af det vante, lære noget om sig selv, se, hvordan andre bor og lever, og hvilke værdier de har«.

Den vigtige rygsækrejse

Anders Sørensen, antropolog og turismeforsker, der driver vidensbureauet TourismLab, sammenligner den traditionelle dannelsesrejse med den klassiske backpacker- eller rygsækrejse.

»Det er et overgangsritual, som unge mennesker i alle perioder har foretaget sig i perioden mellem det at være ung og det at være voksen«, siger Anders Sørensen.

Ifølge ham har rygsækrejsen dog mistet noget af sin status som overgangsritual, fordi den er blevet en del af et mainstreamforbrugsmønster og efterhånden er klassificeret som en udvidet turistrejse.

Men Anders Sørensen advarer mod at underkende rygsækrejsens betydning, fordi det grundlæggende formål med et overgangsritual eller en dannelsesrejse er at finde ud af, at man kan klare sig selv. Og det er lige meget, om den rejse foregår i Europa eller i Sydøstasien.

Helt klassisk tager et endnu ikke voksent menneske af sted på dannelsesrejse og kommer hjem som et voksent menneske

Anders Fogh Jensen, filosof

Derfor har det måske ikke den store betydning, at corona har sat en stopper for mange unges planer om dannelsesrejser. Heller ikke for dem, der måske havde drømt om at komme på en backpackertur til

enten Sydøstasien eller Sydamerika.

»Jeg tænker, at der ikke er så stor forskel på, om du tager på højskole herhjemme eller rejser langt væk med rygsæk. Det er en del af en selvstændigheds- og frigørelsesproces, og du kommer hjem som en person, der har bygget selvtillid op, lige meget hvad du gør«, siger Anders Sørensen, der minder om, at dannelse ikke har noget med finkultur at gøre.

»Det handler om, at man bliver formet som person og får opbygget en sammenhængende verdenstilgang, fordi man agerer alene eller i et fællesskab med jævnaldrende«.

Ifølge Anders Fogh Jensen gør det ikke så meget, at mange unge er blevet tvunget til at tænke anderledes og finde på andre måder at bruge tiden mellem skole og uddannelse på.

»Det har været en gave til højskolerne. Nu er jeg af den opfattelse, at man erfarer noget helt andet, men lige så godt på en højskole, som man gør ved at stå med fødderne i New Delhis slum, men det er to meget forskellige erfaringer«, siger filosofen, men mener dog, at en tur ud i verden kan give lidt ekstra:

»Højskolen omfavner dig og bygger dig op, New Delhi kan bryde dig ned og gøre dit verdensbillede meget større. Højskolen er behagelig, New Delhi kan være ubehagelig. Men hvem vil egentlig gerne sidde ved siden af en bordherre eller borddame, hvis verdensbillede aldrig er blevet nedbrudt?«.

GIV ARTIKLEN VIDERE

Som abonnent kan du ubegrænset dele artikler med dine familie og venner.

REDAKTIONEN ANBEFALER

Dannelsesrejser er ikke længere kun for overklassen

REJSER |

LÆS MERE:

Anne Cathrine skulle have rejst i Australien, men »corona pressede mig til at tænke ud af boksen«

REJSER |

Carolines nødløsning blev »en vild oplevelse«: »Jeg har aldrig rejst med tog på den måde før«

TOGREJSER |

Regningen lød på 1,2 millioner kroner. Men han kan prale med at

være yngste dansker, der har besøgt alle verdens lande og kontinenter

REJSER |

CORONAVIRUS
 Grafik: Se de nyeste tal for coronavirus i Danmark

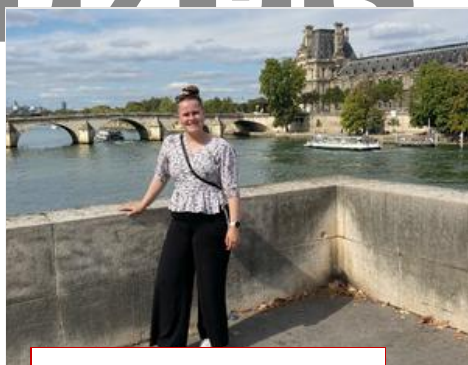
CORONAVIRUS
 Her er de 6 vigtigste ting, vi har lært om corona

CORONAVIRUS
 Bliv klogere: Så dødelig er corona

ALT OM CORONAVIRUS

LÆS MERE

DANNELSESREJSEN I EN CORONATID

Carolines nødløsning blev »en vild oplevelse«: »Jeg har aldrig rejst med tog på den måde før«

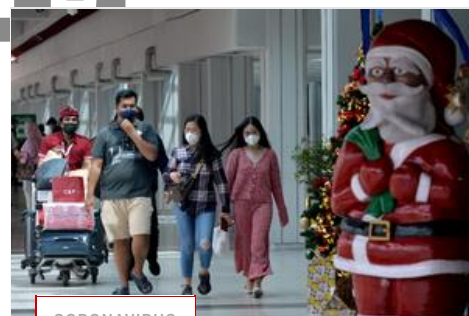
TOGREJSER |

DANNELSESREJSEN I EN CORONATID

Anne Cathrine skulle have rejst i Australien, men »corona pressede mig til at tænke ud af boksen«

REJSER |

CORONAVIRUS

To lande lukker deres grænser for danske indrejsende

REJSER |

CORONAVIRUS

Stribevis af krydstogtskibe bliver ramt af corona

REJSER |

Togene holdt stille ved Storebælt på grund af signalfejl

REJSER |

16:59	Alaska	AS 393	San Diego	7	On Time
18:30	British Airways	BA 112	London Heathrow	4	On Time
18:47	Alaska	AS 657	San Francisco	1	On Time
19:25	Icelandair	FI 614	Reykjavik	3	Canceled
19:25	British Airways	BA 176	London Heathrow	6	On Time
20:05	Alaska	AS 35	Portland	7	On Time
20:15	British Airways	BA 116	London Heathrow	5	On Time
20:55	British Airways	BA 172	London Heathrow	5	Canceled
21:00	Iberia	IB 6252	Madrid	4	On Time

CORONAVIRUS

»Massiv stigning« i sygemeldinger skaber ravage i julens flytrafik

REJSER |

LÆS MERE

MEST LÆSTE

- 1 Kålsalater får skylden for større maveinfektions-udbrud**
SUNDHED |
- 2 Allan Randrup Thomsen: »I et anfald af usædvanlig optimisme, tænkte jeg, at det kunne være, vi var ved at tæmme den«**
DANMARK |
- 3 Her er en rigtig godbid af en dramaserie til juleferien**
SET OG HØRT |
- 4 Yderligere 16.164 er smittet: »Dem vi ser på intensiv med corona lige nu er typisk uvaccinerede«**
DANMARK |
- 5 Heunicke raser mod sabotører: Det er grænseløst usolidarisk**
DANMARK |

SENESTE NYT

- Danske Studerendes Fællesråd: 2021 var ikke de studerendes år. Er 2022?**
20 MINUTTER SIDEN |
- Enhedslisten: Arbejdsgiverne piber for meget**
24 MINUTTER SIDEN |
- Israel vil fordoble antallet af bosættere i Golan**
31 MINUTTER SIDEN |
- IS fortsætter med at være en yderst aktiv og dødelig oprørsstyrke i Mellemøsten**
1 TIME SIDEN |
- Belgisk cykelfænomen knuser al modstand for femte løb på stribe**
1 TIME SIDEN |

Regitze
skulle arb

Engang va
gjorde de

Kris
elite

Erdogan l
eksperi

Sprogf

FOR ABONNENTER

POLITIKEN PLUS

Klar til nytår? Tag lidt glimmer på med et par roccamore

20% hele december

PODCAST

DU LYTTER TIL POLITIKEN

60:42

Året i lyd: De største historier

POPTILLÆGGET

58:46

Hør eller genhør podcast om ikonet Joan Didion: »Hun var dronningen af moderne prosa«

DU LYTTER TIL POLITIKEN

26:57

Fk du hørt: Jonas' historie: Da Sofie ikke blev gravid

FORSIDEN

Her er en rigtig godbid af en dramaserie til juleferien

SET OG HØRT |

Ikke mange familiefædre begynder et heroinmisbrug. Og det skal danske filmskabere huske

FILM OG TV | FOR ABONNENTER | LÆS SENERE

Her er de 30 bedste sange fra 2021

MUSIK |

IS fortsætter med at være en yderst aktiv og dødelig oprørsstyrke i Mellemøsten

INTERNATIONALT | FOR ABONNENTER | LÆS SENERE

Anne M. Sørensen: Chiles rige gyser over ordet skat

DEBAT |

Danske Studerendes Fællesråd: 2021 var ikke de studerendes år. Er 2022?

DEBATINDLÆG |

MANDAGSKLUMMEN

Nyd liget og Koyota-aftalen: De største sproglige fjel, læserne blev skånet for i 2021

BAGSIDEN |

CORONAVIRUS

Allan Randrup: I et anfald af usædvanlig optimisme, tænkte jeg, at det kunne være, vi var ved at tæmme den«

DANMARK | FOR ABONNENTER | LÆS SENERE

Yderligere 16.164 er smittet: »Dem vi ser på intensiv med corona lige nu er typisk uvaccinerede«

Efter forsøg på civil ulydighed: Der er masser af ledige vaccinationstider

Økonomien smuldrer i Tyrkiet: »Hvis det fortsætter på denne her måde, ender det med kaos«

INTERNATIONALT | FOR ABONNENTER | [LÆS SENERE](#)

Erdogan kastede Tyrkiet ud i et økonomisk eksperiment. Nu er det løbet af sporet | [LÆS SENERE](#)

Kålsalater får skylden for større maveinfektionsudbrud

SUNDHED | [LÆS SENERE](#)

POLITIKEN FORTÆLLER

Fra fødsel til flæsketeg: »Hvis du stadig bagefter kan nyde stegen, har du enten ikke åbnet dine øjne for de forhold, grisen lever under, eller også er du en smule afstumpet«

DANMARK | |

OM POLITIKEN

Organet for den højeste oplysning siden 1884

Rådhuspladsen 37

1785 Kbh. V.

Kontakt redaktionen: 33 11 85 11

Kontakt kundeservice: 70 15 01 01

[Kontakt os](#)

[Politikens vision](#)

[Politikens journalistik og etik](#)

[Arkivet](#)

[Annoncer](#)

[SecureDrop](#)

Chefredaktionen

Christian Jensen (ansvarshavende)

Anne Mette Svane

Digital direktør

Troels Behrendt Jørgensen

Kommerciel direktør

Astrid Hald Jørgensen

Digital redaktionschef

Thomas Berndt

Digital udviklingschef

Aske Johan Koppel Stræde

Annoncedirektør

Thomas Hervø

Forsideredaktør lige nu

Niels Holst

Vi tager ansvar for
indholdet og er tilmeldt

**PRESSE
NÆVNET**

Copyright Politiken 2021